C/2024/6869

28.11.2024

Avizul Comitetului Economic și Social European

Promovarea solidarității intergeneraționale europene – către o abordare orizontală a UE

(aviz din proprie inițiativă)

(C/2024/6869)

Raportor: **Krzysztof BALON**

Consilieră	Agnieszka CHŁOŃ-DOMIŃCZAK (pentru raportor, Grupul III)
Decizia Adunării Plenare	15.2.2024
Temei juridic	articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	4.9.2024
Data adoptării în sesiunea plenară	18.9.2024
Sesiunea plenară nr.	590
Rezultatul votului (pentru/împotrivă/abțineri)	158/1/7

1. Concluzii și recomandări

1.1. În avizele sale adoptate anterior, CESE a salutat Strategia Uniunii Europene pentru tineret ([1]) și a propus o nouă Strategie europeană pentru persoanele în vârstă ([2]). În acest context, CESE solicită Comisiei Europene să adopte și o abordare coordonată și transversală a UE în legătură cu solidaritatea intergenerațională, care ar trebui să se axeze pe asigurarea drepturilor tinerilor și ale persoanelor în vârstă și a participării lor depline în societate și economie, inclusiv în ocuparea forței de muncă, educație și cultură. În contextul provocărilor demografice, acesta ar trebui să fie, de asemenea, unul dintre criteriile pentru a analiza dacă legislația și alte instrumente ale UE contribuie la obiectivele prevăzute la articolul 3 alineatul (3) din TUE: „Uniunea (...) promovează (...) solidaritatea între generații”.

1.2. Ca un prim pas în această direcție, CESE solicită Comisiei Europene să publice o Carte verde privind solidaritatea intergenerațională. În legătură cu statul social, Cartea verde poate cuprinde provocări, oportunități și soluții, astfel cum sunt enumerate în capitolul 3 din prezentul aviz, în domenii precum lumea muncii, economia vârstei a treia, sistemele de pensii, serviciile de sănătate și de îngrijire, dezvoltarea locală, locuințele, mobilitatea, politica în domeniul climei, învățarea pe tot parcursul vieții, participare și voluntariat.

1.3. În plus, Comitetul invită statele membre să facă schimb de bune practici în aceste domenii și să pună în aplicare recomandările din prezentul aviz.

([1]) Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Implicarea, conectarea și responsabilizarea tinerilor: o nouă strategie a UE pentru tineret” [COM(2018) 269 final] (JO C 62, 15.2.2019, p. 142).

([2]) Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Strategia europeană pentru persoanele în vârstă” (JO C 349, 29.9.2023, p. 28).

1.4. De asemenea, CESE solicită Comisiei Europene să adopte o recomandare prin care să invite statele membre să țină seama de aspectele intergeneraționale de pe piața muncii, în special prin stabilirea unor standarde adecvate și corecte de ocupare a forței de muncă pentru toate generațiile și prin asigurarea participării diverselor generații și a cooperării lor la locul de muncă. Garantarea unor contracte de muncă sigure, a unor venituri sigure și suficiente și a unor oportunități de formare la locul de muncă ar trebui să fie componente esențiale ale acestor standarde.

1.5. În plus, Comitetul consideră că dialogul dintre generații, justiția și solidaritatea ar trebui discutate și incluse în concluziile Consiliului Uniunii Europene.

1.6. CESE solicită instituirea solidarității între generații ca unul dintre obiectivele Fondului social european în cadrul financiar multianual 2028-2034 și în regulamentele sale de punere în aplicare.

1.7. Organizațiile societății civile și partenerii sociali joacă un rol important în promovarea solidarității intergeneraționale. Ei au un rol esențial în planificarea și punerea în aplicare a politicilor specifice menționate în capitolul 3 din prezentul aviz. Multe dintre ele reprezintă generații diferite și se axează pe furnizarea de servicii sociale în cooperare cu voluntari din toate generațiile. CESE ar dori să colaboreze îndeaproape cu organizațiile respective la punerea în aplicare a recomandărilor formulate în prezentul aviz.

1.8. CESE sprijină inițiativa organizațiilor societății civile, a partenerilor sociali și a instituțiilor europene și naționale de a continua să sărbătorească Ziua europeană a solidarității între generații ([3]) la 29 aprilie, care marchează o etapă anuală pentru a continua sensibilizarea cu privire la solidaritatea intergenerațională și pentru a promova solidaritatea intergenerațională în întreaga UE.

1.9. CESE salută intenția de a numi un comisar responsabil pentru echitatea între generații ([4]). În calitate de „Casă a societății civile europene", Comitetul va da un răspuns în care va avea în vedere găzduirea unui forum de solidaritate între generații pentru a schimba informații și experiență în acest domeniu, a evalua conceptele și strategiile existente în materie de solidaritate între generații și a elabora altele noi și – în cooperare cu Comisia Europeană – pentru a monitoriza punerea în aplicare a recomandărilor avizului.

2. **Context**

2.1. Structura pe grupe de vârstă a populației UE-27 se schimbă. În perioada 2002-2022, ponderea grupei de vârstă de peste 65 de ani în cadrul populației a crescut de la 16 % la 21 % ([5]). Se preconizează că numărul de persoane cu vârsta de peste 65 de ani la 100 de persoane cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani va crește de la 33,3:100 în 2023 la 45,5:100 în 2040 și la 59,7:100 în 2100 ([6]), ceea ce înseamnă că vor fi 59,7 persoane vârstnice la 100 de persoane cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani. În 2002, în UE trăiau 14 494 144 de persoane cu vârsta de peste 80 de ani, ceea ce reprezintă 3,38 % din populația totală a UE în 2002. În 2022, în UE trăiau 27 102 994 de persoane cu vârsta de peste 80 de ani, ceea ce reprezintă 6,07 % din populația totală a UE în 2022. În 2040, se preconizează că, în UE vor trăi 39 663 244 de persoane cu vârsta de peste 80 de ani, ceea ce va reprezenta 8,78 % din populația sa totală în acel moment. Acest aspect induce provocări inclusiv în politicile de pensii și în accesul la servicii de sănătate și de asistență socială.

2.2. Această tendință demografică, combinată cu crize multiple în domeniul climei, al democrației și al securității, ale căror consecințe afectează în special viitoarele generații, mai ales pe tineri, generează o nevoie urgentă de a concepe o nouă abordare politică a solidarității intergeneraționale în Uniunea Europeană.

([3]) Parlamentul European și Comisia Europeană au lansat în 2009 Ziua europeană a solidarității între generații, ca parte a Anului european al solidarității între generații. Scopul inițiativei este de a sensibiliza opinia publică cu privire la importanța solidarității între generații și de a promova dialogul și cooperarea între persoane de toate vârstele. Ziua este celebrată în fiecare an la 29 aprilie.

([4]) https://commission.europa.eu/document/download/e6cd4328-673c-4e7a-8683-f63ffb2cf648_en?filename=Political%20Guidelines%202024-2029_RO.pdf, p. 19/20.

([5]) Demografia Europei – ediția 2023, citat din avizul Comitetului Economic și Social European – Impactul demografiei asupra Europei sociale (JO C, C/2023/6867, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6867/oj).

([6]) Raport preconizat de dependență între populația activă și cea vârstnică, citat din avizul Comitetului Economic și Social European – Impactul demografiei asupra Europei sociale (JO C, C/2023/6867, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6867/oj).

2.3. Prezentul aviz se axează pe nevoile și contribuțiile tuturor generațiilor, în special pe provocările și oportunitățile unice cu care se confruntă persoanele în vârstă și tinerii. Efectuarea unei analize care să ia în considerare perspectiva tinerilor și pe cea a generațiilor viitoare poate și ar trebui să contribuie la crearea unor politici mai bune și mai adaptate, care să poată răspunde și provocărilor cu care se vor confrunta generațiile viitoare. Toate generațiile – inclusiv cele viitoare – trebuie să aibă dreptul de a-și realiza valorile și nevoile fundamentale. Guvernele ar trebui să promoveze în mod proactiv echitatea, dialogul între generații și solidaritatea din perspectiva guvernanței publice și să pună la dispoziție politici și servicii în mod echitabil pentru diferite grupe de vârstă, ceea ce înseamnă că trebuie să satisfacă nevoile și așteptărilor tuturor generațiilor și să nu dezavantajeze nicio generație ([7]). Dialogul intergenerațional, ca formă specială de dialog civil, poate contribui la nașterea unor politici care iau în considerare diverse tendințe și scenarii pentru viitor. Echitatea, dialogul și solidaritatea între generații sunt esențiale pentru sustenabilitatea democrației, a coeziunii sociale și a modului de viață european.

2.4. Solidaritatea intergenerațională este esențială pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. De asemenea, este vorba de schimb de cunoștințe, competențe, norme și tradiții culturale și de sprijin reciproc și punerea în comun a resurselor. În plus, este vorba despre promovarea unui nivel de trai adecvat pentru toate grupele de vârstă. Toate acestea au loc în contextul schimbărilor demografice: schimbări în structura familiilor, fertilitate, speranță de viață, condiții de viață și migrație.

2.5. Și solidaritatea între generații este esențială pentru depășirea discriminării pe motive de vârstă împotriva vârstnicilor și tinerilor și a inegalităților dintre generații în contextul actualei evoluții demografice. Este esențial să se elaboreze politici și servicii sociale care să adopte o abordare bazată pe ciclul de viață și care să fie echitabile, accesibile și disponibile pentru toate grupele de vârstă. Tinerii și vârstnicii se confruntă adesea cu discriminare doar din cauza vârstei lor. Raportul privind discriminarea pe motive de vârstă, publicat de OMS în martie 2021 ([8]), evidențiază barierele legate de vârstă care încă există în diferite domenii ale vieții, cum ar fi ocuparea forței de muncă, participarea la viața politică, sănătatea și justiția.

2.6. Solidaritatea intergenerațională joacă, de asemenea, un rol crucial în contracararea subculturii societății de consum, care promovează „tinerețea fără bătrânețe” ca valoare specială, care nu este în niciun caz împărtășită de toată generația tânără. În plus, persistă stereotipuri și prejudecăți reciproce între generații. Stereotipurile negative cu privire la îmbătrânire, inclusiv imaginea promovată în mass-media, prezintă persoanele în vârstă ca fiind bolnave, dependente și costisitoare pentru societate, dar se promovează, de asemenea, stereotipuri negative ale tinerilor care sunt prezentați ca fiind lipsiți de experiență, leneși, nedemni de încredere și egoiști.

2.7. Solidaritatea intergenerațională este esențială pentru a dezvolta o societate echitabilă și durabilă, precum și pentru a asigura prosperitatea economică, pentru a pune în aplicare Pilonul european al drepturilor sociale și pentru a asigura durabilitatea democrației reprezentative și participative în Uniunea Europeană. Pentru aceasta din urmă, proiectele intergeneraționale sunt extrem de importante, deoarece consolidează sentimentul de responsabilitate pentru binele comun. În plus, „martorii timpului lor” pot juca un rol important în consolidarea atitudinilor prodemocratice, prezentându-le tinerilor experiențe reale din perioada sistemelor dictatoriale, în timp ce tinerii pot oferi perspective noi cu privire la provocările și oportunitățile emergente.

2.8. Solidaritatea intergenerațională ar trebui să fie practicată intens și în viața societății civile organizate, cum ar fi asociațiile, organizațiile patronale și sindicatele, precum și în interiorul partidelor politice.

2.9. Viața de familie este un alt factor important în dezvoltarea solidarității intergenerașionale. Cooperarea și solidaritatea în cadrul familiei reprezintă atuuri valoroase, și sunt considerate ca atare de multe persoane. În mediul de viață mai extins al oamenilor (de exemplu, în comunitățile locale), conflictele între generații sunt, de asemenea, mult mai puțin întâlnite decât solidaritatea între generații, așa cum s-a demonstrat clar în timpul pandemiei de COVID-19.

2.10. CESE consideră că unul dintre cele mai importante instrumente de realizare a unei solidarități între generații rezistente la crize este dialogul intergenerațional bazat pe dreptate și echitate între generații.

([7]) În cel puțin nouă țări OCDE și în Malta există instituții publice care monitorizează punerea în aplicare a angajamentelor guvernelor față de generațiile viitoare. Câteva dintre entități: Ungaria (ombudsmanul adjunct responsabil pentru generațiile viitoare), Țara Galilor (comisarul responsabil pentru generațiile viitoare), Malta (gardianul generațiilor viitoare).

([8]) https://www.who.int/publications/i/item/9789240016866.

3. **Solidaritatea intergenerațională: abordări bazate pe provocări și soluții**

3.1. **Mediul muncii:** Studiile empirice ([9]) arată că echipele multigeneraționale sunt mai productive decât echipele formate din persoane dintr-o singură grupă de vârstă. În astfel de echipe există o confruntare creativă în care diferite generații își prezintă cunoștințele, competențele și experiența. În plus, existența mai multor generații la un loc de muncă este o modalitate eficientă de combatere a stereotipurilor și discriminării pe motive de vârstă. Evitarea discriminării directe sau mascate a tinerilor (de exemplu, „ei nu sunt încă capabili să facă acest lucru") și a persoanelor în vârstă (de exemplu, „ei nu mai sunt capabili să facă acest lucru") consolidează participarea la locul de muncă. Ca atare, participarea diferitelor generații și cooperarea acestora la locul de muncă ar trebui să fie un element important al dialogului social, precum și al schimbului de bune practici în cadrul asociațiilor patronale în vederea dezvoltării personalului pe baza competențelor și a experienței cu scopul de a asigura o forță de muncă formată din mai multe categorii de vârstă și de a gestiona aspectele legate de vârstă. Acest lucru ar trebui să conducă la stabilirea voluntară a unor standarde în cadrul regiunilor și/sau al sectoarelor industriale. De exemplu, Acordul-cadru autonom al actorilor sociali europeni privind îmbătrânirea activă și o abordare intergenerațională (martie 2017) oferă o bază bună de stabilire a condițiilor adecvate pentru a crea locuri de muncă intergeneraționale ([10]). Acest acord-cadru subliniază valoarea adăugată a unei forțe de muncă diversificate ca vârste, propune instrumente și prevede o abordare intergenerațională. În cei trei ani de la adoptarea acordului, partenerii sociali naționali au raportat cu privire la punerea sa în aplicare ([11]) și la cele mai bune practici la nivel național, care permit învățarea reciprocă. În plus, campaniile sociale care vizează încadrarea în muncă a persoanelor în vârstă pot fi la locul de muncă un instrument eficace de îmbunătățire a solidarității între generații. Principiul pe care se întemeiază aceasta constă, însă, în evitarea oricărei forme de discriminare bazate pe motive de vârstă, din cauza politicilor salariale și de protecție socială discriminatorii, și pe îmbunătățirea accesului tinerilor la piața forței de muncă.

3.2. **Economia vârstei a treia:** este definită ca fiind segmentul economiei orientat către satisfacerea nevoilor persoanelor în vârstă. În 2015, s-a estimat că generează o cifră de afaceri anuală de 4,2 mii de miliarde EUR și peste 78 de milioane de locuri de muncă în UE ([12]). Dezvoltarea economiei vârstei a treia creează, de asemenea, oportunități de dezvoltare a solidarității intergeneraționale, inclusiv prin implicarea echipelor multigeneraționale în proiectarea și testarea produselor și a serviciilor. O parte din ce în ce mai mare a producției, distribuției și consumului de bunuri și servicii vizează utilizarea potențialului de cumpărare al persoanelor în vârstă pentru a le satisface nevoile de consum, de trai și de sănătate. Acest „al doilea dividend demografic" poate sprijini dezvoltarea economică a statelor membre ale UE. Prin urmare, CESE consideră că este necesară o strategie a UE pe termen lung pentru dezvoltarea economiei vârstei a treia.

3.3. **Sistemele de pensii:**

3.3.1. Majoritatea sistemelor de pensii din statele membre sunt de tip redistributiv. Ca urmare a creșterii speranței de viață, pensiile sunt plătite pentru o perioadă mai lungă. Pentru a stabiliza sistemele de pensii, în multe state membre a crescut vârsta de pensionare sau se are în vedere acest lucru. În unele țări, vârsta de pensionare crește odată cu evoluția speranței de viață, care – în multe cazuri, din păcate – nu ține seama de situația persoanelor cu ocupații periculoase sau dificile din punct de vedere fizic, chiar dacă au plătit contribuții la asigurările sociale pe o perioadă foarte lungă.

3.3.2. Costul sistemelor de pensii este în creștere, ceea ce poate limita cererea de forță de muncă din cauza creșterii costurilor forței de muncă. În plus, în unele cazuri, tinerii sunt angajați cu contracte care au ca rezultat un acces redus la protecție socială și contribuții mai mici. În același timp, acest lucru duce la venituri mai mici din contribuțiile la sistemul de pensii și la un deficit mai mare în sistemele de pensii.

3.3.3. Întrucât nu numai speranța de viață, ci și speranța de viață sănătoasă este în creștere, merită să se analizeze – ținând seama de circumstanțele diferite și sistemele specifice din statele membre – posibilitatea ca acești ani sănătoși suplimentari să poată fi petrecuți nu doar la pensie, ci având, de asemenea, o viață profesională mai îndelungată, atunci când cineva dorește să lucreze o perioadă mai îndelungată. Cu toate acestea, creșterea vârstei de pensionare ar trebui realizată cu o perspectivă pe termen lung, treptat și fără a submina încrederea în sistemele de protecție socială. Corelarea vârstei de pensionare cu schimbările în ceea ce privește speranța de viață ar putea sprijini o ocupare a forței de muncă mai îndelungată și mai productivă, contribuind totodată la stabilizarea sistemelor de pensii și, astfel, la echitatea între generații. Cu toate acestea, creșterea vârstei de pensionare nu ar fi fezabilă în cazul locurilor de muncă foarte solicitante din punct de vedere fizic și psihologic.

([9]) De exemplu, https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7732046/.
([10]) https://ec.europa.eu/social/home.jsp?langId=ro.
([11]) https://ec.europa.eu/social/home.jsp?langId=ro.
([12]) The silver economy: Final report (Economia vârstei a treia: raport final).

3.3.4. Garanția că oamenii pot duce o viață demnă bazându-se financiar pe pensii rămâne atât o obligație publică, cât și una socială. Punerea deplină în aplicare a principiului 15 al Pilonului european al drepturilor sociale ([13]) (dreptul la pensii proporționale cu cotizațiile, care să asigure un venit adecvat pentru o viață demnă la bătrânețe) ar trebui să reprezinte un element important al semestrului european.

3.4. **Servicii de sănătate și de îngrijire:**

3.4.1. Ca și în cazul pensiilor, cele mai multe servicii de sănătate sunt finanțate din contribuțiile persoanelor active din punct de vedere economic. Tinerii utilizează aceste servicii mult mai puțin decât generațiile mai în vârstă. Chiar dacă, în unele state membre, asistența medicală este finanțată parțial din impozite, persoanele active din punct de vedere economic contribuie mai mult prin impozitare, deși vor primi în schimb mai mult când vor fi în vârstă.

3.4.2. În plus, persoanele active din punct de vedere economic se confruntă cu o sarcină tot mai mare a îngrijirii informale a persoanelor în vârstă, în special a membrilor familiei, ceea ce le limitează posibilitatea de a-și păstra locurile de muncă. Acest lucru este valabil în special pentru femei, care își asumă, în general, această responsabilitate mai des decât bărbații, în timp ce disponibilitatea serviciilor profesionale de îngrijire pe termen lung variază semnificativ de la un stat membru la altul. La celălalt capăt al spectrului, familiile tinere se confruntă adesea cu dificultăți în a găsi servicii accesibile și la prețuri abordabile de îngrijire a copiilor, cu efecte asupra pieței forței de muncă și a perspectivelor de angajare, în special pentru femei. Deși cheltuielile cu asistența medicală reprezintă unul dintre cei mai importanți factori determinanți ai creșterii cheltuielilor publice, ar trebui observat că, în unele state membre, accesibilitatea financiară și a serviciilor de sănătate pentru persoanele în vârstă sunt absolut inadecvate. În acest context, ar trebui promovată și o abordare preventivă a sănătății pentru o viață mai sănătoasă.

3.4.3. Cu toate acestea, ca parte a solidarității între generații, serviciile sociale și de îngrijire pe termen lung ar trebui să fie accesibile, abordabile ca preț, integrate și bazate pe comunitate, și să fie create în comun de cetățeni și de organizațiile lor ([14]), ceea ce ar reduce sarcina de îngrijire pentru generația în vârstă de muncă și i-ar ajuta pe cei care aleg să îngrijească persoane apropiate.

3.4.4. În plus, ar trebui observat că UE se confruntă cu o scădere a incidenței bolilor acute în comparație cu cea a bolilor cronice, inclusiv „bolile civilizației”, precum demența și bolile mintale care necesită tratament pe termen lung și uneori foarte costisitor. Acest proces este legat și de condițiile de muncă nesănătoase, de alimentația nesănătoasă și de stilul de viață individual, atât în cazul generațiilor mai tinere, cât și al celor mai în vârstă, și de singurătate. Prin urmare, CESE își reiterează sprijinul pentru recomandările Comisiei Europene privind combaterea singurătății, menite să garanteze că serviciile de sănătate mintală sunt ușor de utilizat de toate generațiile, și solicită o strategie a UE pentru sănătate mintală care să abordeze preocupările privind sănătatea mintală de la o generație la alta și agravarea crizei de sănătate mintală în rândul tinerilor.

3.5. **Dezvoltare locală:** Infrastructura și serviciile de interes general trebuie să răspundă nevoilor tuturor generațiilor. Acest lucru necesită implicarea reprezentanților tuturor generațiilor în viața politică și socială a localităților, a orașelor, a districtelor și a regiunilor, astfel încât instituțiile democratice dintr-un anumit teritoriu să poată asigura un schimb productiv de idei între locuitorii în vârstă și cei mai tineri. De fapt, toate generațiile ar trebui să contribuie la o dezvoltare locală coerentă și la luarea deciziilor pentru a modela comunități favorabile persoanelor în vârstă, sprijinind astfel toate generațiile. În special, tinerii ar trebui încurajați să se implice în activități locale, de exemplu prin finanțarea și recunoașterea consiliilor locale de tineret, și să rămână activi atunci când, maturi, își vor întemeia familii și, mai târziu, vor atinge vârsta pensiei.

3.6. **Locuințe:** În timp ce proprietatea asupra locuinței devine de neatins pentru mulți tineri și familii, schimbarea structurilor familiale, creșterea ponderii persoanelor singure și lipsa accesibilității financiare afectează, de asemenea, structura spațiului locativ. Locuințele ar trebui să devină accesibile și ar trebui explorate modele care să creeze legături între comunități și generații diferite. Numărul locuințelor multigeneraționale este din ce în ce mai mare în multe state membre ale UE. Generațiile care locuiesc împreună nu numai că oferă posibilitatea de a face schimb de servicii, cum ar fi îngrijirea copiilor sau a persoanelor în vârstă, cumpărarea de alimente, reparațiile minore sau utilizarea internetului, dar accentuează și sentimentul de siguranță. Chiar și în cazul persoanelor din diferite generații care trăiesc separat, locurile de întâlnire multigeneraționale sub formă de clădiri nerezidențiale sau „cluburi de pensionari” în cartierele de locuințe și zonele rezidențiale ar putea juca un rol similar. În plus, urbanismul ar trebui să pună accentul pe asigurarea unor spații publice adaptate persoanelor în vârstă.

([13]) https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1606&langId=ro.

([14]) Cf. **Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Crearea în comun a serviciilor de interes general ca o contribuție la o democrație mai participativă în UE”** (JO C 486, 21.12.2022, p. 76).

3.7. **Mobilitate:** Impactul mobilității – adaptată la nevoile tuturor generațiilor – asupra calității vieții, participării și autonomiei este subestimat. Sistemele de transport public sunt la fel de importante pentru a asigura participarea copiilor și a tinerilor (inclusiv la educație, în special în zonele rurale îndepărtate) și participarea și autonomia persoanelor în vârstă. Persoanele de diferite vârste ar trebui să aibă acces ușor la servicii de transport. Cu toate acestea, nevoile anumitor generații nu sunt luate suficient în considerare în planificarea sistemelor de transport și de mobilitate. În contextul politicii privind clima, și transportul public gratuit, astfel cum se practică deja uneori în UE ([15]), pare să fie o soluție care merită luată în considerare.

3.8. **Politica privind schimbările climatice:** Schimbările climatice globale ridică probleme serioase de solidaritate între generațiile actuale și cele viitoare, precum și între comunitățile din cadrul acestor generații viitoare. Strategia privind schimbările climatice ar trebui elaborată în conformitate cu principiile echității intergeneraționale. Strategia ar trebui să includă măsuri de încetinire a ritmului schimbărilor climatice, de reducere la minimum a daunelor directe cauzate de schimbările climatice și de transfer al resurselor și instrumentelor necesare pentru adaptarea la schimbările climatice. În această privință, interesele tuturor generațiilor sunt aliniate. Criza climatică afectează pe toată lumea: persoanele în vârstă, din cauza impactului negativ al schimbărilor climatice asupra sănătății publice, a calității vieții și a siguranței, dar și pe tineri și generațiile viitoare, care vor trebui să se confrunte cu cele mai grave consecințe ale crizei climatice și să le suporte mai mult timp. Tinerii au fost în avangarda înființării unor mișcări în favoarea acțiunilor în domeniul climei, de tipul Fridays for Future. În unele state membre ale UE, se formează și alianțe și mișcări intergeneraționale în care persoanele în vârstă își asumă responsabilități pentru viitorul copiilor și nepoților lor, de exemplu prin participarea la mișcări precum „Vineri pentru Viitor" (*Fridays for Future*).

3.9. **Învățarea pe tot parcursul vieții:** Schimbarea nevoilor în materie de competențe, ca urmare a globalizării și a tranzițiilor verde, demografică și digitală, necesită politici bine concepute de învățare pe tot parcursul vieții. Acest lucru este deosebit de important pentru lucrătorii mai în vârstă, care sunt expuși riscului de a-și pierde locul de muncă în sectoarele cel mai afectate de aceste tranziții, dar și pentru toate generațiile, astfel încât să-și sporească satisfacția în viață și accesul la diverse oportunități. Este necesară cooperarea cu partenerii sociali și alte organizații ale societății civile pentru a promova învățarea pe tot parcursul vieții. Un alt aspect important al învățării pe tot parcursul vieții este transferul între generații de cunoștințe și de experiență. Un exemplu bine-cunoscut este că tinerii sprijină persoanele în vârstă în dobândirea de competențe digitale. Un alt exemplu este cel al persoanelor în vârstă care se oferă voluntar să predea lecții, alături de profesori, în școli (de exemplu, etică, istorie, politică). Astfel de interacțiuni pot inspira, de asemenea, o reflecție critică asupra rolului și realizărilor propriei generații.

3.10. **Participare și voluntariat:** Schimburile între generații pot fi stimulate și mai mult prin participare și voluntariat, activități ce îmbogățesc viața tuturor generațiilor și a tuturor comunităților. Voluntariatul intergenerațional a devenit un element permanent al activităților de voluntariat în întreaga UE și este deja sprijinit de proiecte finanțate la nivelul UE și la nivel național. La nivel local, voluntariatul intergenerațional include, de asemenea, inițiative pentru „comunitățile de îngrijire" formate din profesioniști, voluntari și membri ai familiei. Solidaritatea intergenerațională încurajează crearea unor rețele sociale diferite, care pot include persoane de toate vârstele. Acest lucru îi poate ajuta pe oameni să se simtă mai conectați și mai incluși în comunitățile lor, contribuie la combaterea singurătății nedorite și poate, de asemenea, să îmbunătățească sănătatea mintală și să creeze o comunitate mai incluzivă și mai înțelegătoare.

Bruxelles, 18 septembrie 2024.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Oliver RÖPKE

([15]) De exemplu, Luxemburg (pentru toți), Tallinn (pentru rezidenți), Ungaria (pentru cetățenii UE, ai Elveției și Norvegiei cu vârsta de peste 65 de ani).